

Basisartikel Natura 2000

Natura 2000: Europese topnatuur! Samen werken aan natuurbescherming

BELEVEN, GEBRUIKEN EN BESCHERMEN

Nederland beschermt al meer dan honderd jaar natuurgebieden. Dat gebeurt door particulieren, door organisaties als Vereniging Natuurmonumenten, de provinciale Landschappen of door de overheid zelf, bijvoorbeeld Staatsbosbeheer. De lidstaten van de Europese Unie (EU) hebben een aantal jaren geleden besloten om de natuurbescherming gezamenlijk te doen. Logisch, omdat planten en dieren zich nu eenmaal niet aan landsgrenzen houden. Denk maar aan trekvogels, die hier in de lente broeden en in het najaar weer vertrekken. Gezamenlijk beschermen is veel effectiever dan ieder land voor zich.

Ruim 160 bijzondere gebieden

De vraag was vervolgens: wát gaan we dan gezamenlijk beschermen? In EU-verband zijn afspraken gemaakt welke gebieden we gaan beschermen. Daarvoor heeft de EU een lijst van planten- en diersoorten opgesteld die zo zeldzaam zijn geworden dat ze extra bescherming nodig hebben. Om deze planten- en diersoorten goed te kunnen beschermen is het ook van belang om hun leefgebieden (habitats) te beschermen. Soms zijn gebieden op zich zo speciaal, dat ze zelf extra bescherming moeten krijgen om niet geheel te verdwijnen. Denk maar aan de zandverstuivingen. Welke gebieden in aanmerking komen voor bescherming in EU-verband wordt bepaald door het ministerie van Economische zaken, Landbouw & Innovatie. Voor die gebieden worden aanwijzingsbesluiten opgesteld. Soms zijn het heel grote gebieden, zoals de Waddenzee, maar vaak zijn het kleine bosgebieden of heideveldjes met bijzondere en zeldzame planten- en diersoorten. Alle andere EU-landen hebben hetzelfde gedaan. In Nederland gaat het om ruim 160 gebieden. Al deze natuurgebieden samen heten het Natura 2000-netwerk.

Beheerplannen

De EU-Vogelrichtlijn en de EU-Habitatrichtlijn schrijven voor welke soorten en gebieden in het Natura 2000-netwerk beschermd moeten worden. De lidstaten hebben afgesproken dat elk land zelf mag bepalen hoe ze die bescherming regelen. Zo heeft Nederland besloten om per gebied een beheerplan te maken. De overheid (in het ene geval een ministerie, in het andere geval een provincie) maakt de beheerplannen. De overheid betreft daarbij overigens altijd de eigenaren en gebruikers van het gebied en de lokale of regionale natuur- en belangenorganisaties. Wanneer een beheerplan gereed is, wordt het ter inzage gelegd en heeft iedereen de mogelijkheid erop te reageren. In een beheerplan staat waarom dat gebied beschermd moet worden, of het goed gaat met de natuur, welk natuurbeheer er moet worden uitgevoerd, wie dat doet en wat de kosten zijn. En ook staat er in wat er wel en wat er niet mag in dat gebied.

Wat mag wel en wat mag niet?

De ruim 160 gebieden werden in de meeste gevallen al beschermd en beheerd. Denk maar aan onze Nationale Parken zoals de Veluwe. Maakt het veel uit dat er nu Natura 2000-beheerplannen komen? Ja, in sommige gevallen verandert er wel degelijk wat. En soms zijn die gevolgen ook best groot voor betrokkenen. Volgens de EU-regels moeten de zeldzame

planten- en diersoorten en leefgebieden in Natura 2000-gebieden beschermd worden tegen negatieve invloeden van menselijke activiteiten. Dat geldt ook voor menselijke activiteiten die buiten het natuurgebied gebeuren. In het beheerplan komt dan ook te staan voor welke activiteiten maatregelen moeten worden genomen om die negatieve invloed in het natuurgebied te voorkomen. Doel van het beheerplan is natuurbescherming en bedrijvigheid goed samen te laten gaan.

Omgekeerd geldt hetzelfde: misschien hebben sommige activiteiten helemaal niet zo'n invloed op de planten en dieren in het betreffende gebied. Een mountainbikeroute of wandeltocht hoeft niet altijd schadelijk te zijn voor beschermde planten, als er maar goede afspraken zijn over de paden en routes. Er wordt dus goed gekeken wat er wel en wat er niet schadelijk is voor de kwetsbare, beschermde natuur.

Beleven, gebruiken en beschermen

Het beheerplan is een plan waarin staat hoe de bescherming van natuur kan samengaan met andere activiteiten zoals recreatie en economie. Vandaar ook dat de overheid het steeds vaker heeft over drie begrippen die bij Natura 2000 belangrijk zijn: beleven, gebruiken en beschermen. We kunnen de beschermde natuur beleven. Dat wil zeggen we kunnen er in wandelen, fietsen en tot rust komen. Maar de gebieden worden ook gebruikt voor landbouw of houtteelt en de grote wateren spelen een belangrijke rol voor bijvoorbeeld scheepvaart, visserij, zandwinning en drinkwatervoorziening. En natuurlijk moeten we de natuur beschermen, net zoals Nederland dat al ruim een eeuw doet. Zodat ook generaties die na ons komen nog natuur hebben om van te genieten en te gebruiken.